

کارین لیکدایین بکهرنه دیار د زمانی کوردی و فارسیدا (فه کولینه کا وهسفی - بهراورد کاریه)

سلیمان ئیسماعیل ره جب¹ و عهبدولوه هاب خالد موسا²

¹ پشکا زمان و نهده بی کوردی، فاکولتیا زانستین مروفايه تي، زانکوبا دهوک، ههریما کوردستانی - عیراق.

² پشکا زمانی کوردی، فاکولتیا زانستین مروفايه تي، زانکوبا زاخو، ههریما کوردستانی - عیراق.

<https://doi.org/10.26436/2016.4.2.205>

پوخته:

د فیه کولینیدا گرنگی ب (کارین لیکدایین بکهرنه دیار د زمانی کوردی و فارسیدا) هاتیه دان، کو تایه تمه ندیین مورفولوژی، سینتاکسی و واتایین فی کاری د ههر دوو زماناندا دده ته دیار کرن، به لی د راستیدا نارمانج ژ فیه کولینی، نهو بوویه لایه نیین لیکچوون و جیاوازیین کاری لیکدایین بکهرنه دیار د ههر دوو زماناندا بهیته دیار کرن تا کو ب تیگه هشتن ژ شیوی بکارهینانا دروستا نه فی جوژه کاری، رستین ههر دوو زمانان ب ساناهی بهینه شروقه کرن و تیگه هشتن و وهرگیران و مفا وهرگرتن بو پروسیسا فی کرنا زمانی.

نهو فه کولینه ب شیوی وهسفی - بهراورد کاری هاتیه نه انجامدان، کو د نه انجامدا کاری بکهرنه دیار بو ههمی دهمین جیاواز ب شیوین و یقه، د چارچو فی خشتین بهراورد کاری هاتینه دیار کرن، د زمانی کوردیدا گهردان کرنا کاری هات (هات + ه + چاوگ) و د زمانی فارسیدا گهردان کرنا کاری شد (صفت مفعولی + شد) نه رکی سهره کی دبین بو دروست کرنا کاری بکهرنه دیار، نهو ژی بتایهت د وان کاراندا، نهوین تیپهر و بکهری وان روله کی کارتی کهر هه بیت، چونکی د ههر دوو زماناندا پیناسه یه کا وه کهه ف بو کاری بکهرنه دیاری دهیته کرن، کاری بکهرنه دیار نهو کاره یی کو بکهر نه انجامده ری کاری نینه به لکو کاری گهریا کاری ب سهردا دهیت.

کلایا فه کولینی: کاری بکهرنه دیار، کارین لیکدایین، بهراوردا زمانی کوردی و فارسی، تیپهر.

1- پیشه کی:

سه د زمانه کی ته واو نیه، ل پال خالین پوزه تیف

چیدبیت کومه کا خالین نیگه تیف ژی هه بن،

زمانی کوردی ژی وه کو زمانه ک ژ خیزانا زمانی

هندوئیرانی ژ فیه یاسایی فه دهر نینه، لهوما

فه کولین ل سهر ریژمانا کوردی ب شیوه کی

بهراورد کاری دگهل ریژمانا زمانین زندگی و

بهیزین جیهانی وه کی (ئینگلیزی، فرنسی،

یا خویایه کو ریژمان لایه نه کی گرنگه بو

پیشخستنا ههر زمانه کی، چونکی ههر زمانه ک ل

کومه کا یاسا و دهستوران پیکدهیت، کو نهو

یاسایه تایه تن ب وی زمانیفه یانژی ههمی زمانین

دونیا یی سهره رای جیاوازیا هنده ک تایه تمه ندیین

هه فیشک ژی بیت هه ی، کو هیچ زمانه ک سه دا

زمانقان دیاردکه‌ن کاری دوو تاییه‌تمه‌ندیین ریژمانی یین هه‌ین، ئەوژی دەمی کاری و بکه‌ردیاری و بکه‌رنه‌دیاریا کاریه (voice passive). هه‌لبه‌ت بکه‌رنه‌دیاری و بکه‌ردیاری د رستیدا یا گریدایه ب په‌یوه‌ندیانا ئه‌گه‌ر بکه‌ر و کاریدا. ئەگه‌ر که‌سه‌ک یان تشته‌ک ل جهی بکه‌ری رستی دهرکه‌فیت و اتا ب کاری رستی رابیت دیبژنه فی رستی رسته‌کا بکه‌ردیار، بو نمونه:

- ئازادی خانیه‌ک کری.

(ئازاد) ل ده‌سپیکارستی و د ئه‌رکی بکه‌ریدا ب کاری (کرین) ی رابووێه.

ژلایه‌کی دیتزه، ئەگه‌ر فریزه‌کا ناڤی، کول جهی بکه‌ری رستی دهرکه‌فیت جیه‌جیه‌کر (performer) ی کاری نه‌بیت، به‌لکو وه‌رگر (receiver) ی کاری رستی بیت و ل جهی بکه‌ری رستی هاتیبته بکاره‌ینان و هه‌یج کاره‌کی ئەنجام نه‌ده‌ت، به‌لکو ئەنجامی کاری ب سه‌ردا هاتیبته، دیبژنه فی کاری کاری بکه‌رنه‌دیاری، بو نمونه:

- خانیه‌ک ژلایه‌ ئازادیه‌ هاته‌ کرین.

- خانیه‌ک هاته‌ کرین.

ئەڤ پیناسه ب پیناسه‌کا سه‌ره‌تایی ده‌یته‌نیاسین و کیماسی تیدا هه‌نه‌ چونکی گه‌له‌ک رسته‌ژی یین هه‌ی کو فریزا ناڤی ئەوال ده‌سپیکارستی ده‌یت بکاری رستی رانابیت به‌لکو کارتیکرنا کاری رستی سه‌ردا ده‌یت، بو نمونه:

روسی، عه‌ره‌بی، فارسی (.....) دبته‌ ئەگه‌ری به‌یژکرنا زمانی کوردی و کیمکرنا خالین لاواز د زمانیدا. وه‌کی دیار هه‌تا نوکه ب شیوه‌کی به‌رفه‌هه‌هه‌ کولین ل سه‌ر زمانی کوردی نه‌هاتینه‌کرن ب به‌راورد دگه‌ل زمانین دیین جیهانی، ئەگه‌ر ژێ ئەڤ چه‌نده‌هاتیبته‌کرن هه‌یشتا ل قوناغین ده‌سپیکینه و ئەوا هاتیه‌کرن ل سه‌ر لایه‌نه‌کی ژ لایه‌نین زمانی کاره‌کی پیروزه، له‌وما مه‌ ژێ ب باش زانی فه‌کولینه‌کی ل سه‌ر به‌راوردکرنا کاری بکه‌رنه‌دیاری بکه‌ین.

د فی فه‌کولینیدا دی هه‌ولده‌ین ئەقان خالین خاری بده‌ینه‌ رونه‌کرن، ل ده‌سپیکاری تیروانیه‌ک بو چه‌مک و پیناسا کاری بکه‌رنه‌دیاری ده‌یته‌کرن و هوکارین دروستکرنا کاری بکه‌رنه‌دیاری، پاشان دیارکرنا کاری بکه‌رنه‌دیاری کاره‌کی تیپه‌ره‌ یان تیپه‌په‌ره. د خالا دیتزا کو کروکا بابه‌تیه، بکه‌رنه‌دیاری د کارین لیکدایدا د هه‌ردوو زماناندا هاتیه‌باسکرن و پاشان تاف و ئەسپیکیتین جیاوازین کاری بکه‌رنه‌دیاری لیکدایی ل دویف خشتین به‌راوردکاری هاتینه‌دیاریکرن.

ل دوماهی ئەڤ فه‌کولینه‌ ب چه‌ند ئەنجامه‌کان ب دوماهی ده‌یت، کو د چه‌ند خاله‌کاندا هاتینه‌ ده‌ستیشانکرن و زیده‌باری لیستا ژیده‌ران و کورتیا فه‌کولینی ب هه‌رسی زمانین فارسی، عه‌ره‌بی و ئینگلیزی.

2- تیروانیه‌ک بو چه‌مک و پیناسا بکه‌رنه‌دیاری:

سه‌باره‌ت بکه‌رنه‌دیاری گه‌له‌ک پیناسین جوراوجور هاتینه‌کرن، کو د فی بواریدا هه‌نده‌ک ژ

- گولین باخچه ی پشتی ژیفه کرنی زوی دچرمسن.

نهم دزانین فریزا دهسپیکا رستی چ کارهک نه نجام نه دایه به لکو حالته کی دیتز وهرگریه.

پیناسه کا دیتز کو ژلایی ستیج برگ (Stageberg) یقه هاتیه کرن پتر داکوکی ل

سهر کاری رستی دکته و دوی باوره پدایه، کو رستین بکهردیار و نه دیار پیدقیه د چارچوقی

کارین تیپهر و تینه پهدا بهینه پیناسه کرن، دیار دکته کو کاری تیپهر دوو شیوه بین هه ی

فورمی بکهردیار و فورمی بکهرنه دیار، فورمی بکهردیار نهو فورمه بی کوسه ره رای بکه و

کاری فریزه کا ناخی وه کی بهرکار دگهل بهیته بکارهینان و ژفی فورمی، فورمی بکهرنه دیار

دهیته دروست کرن. پاشان نه فی چهندی زیده دکته کو د فورمی بکهرنه دیاریدا دوو یه کین

ریزمانی لهه دهینه گوهارتن. بکهری کاری بکهردیار د رستا بکهرنه دیاردا د نه رکی بهرکاری

نه راسته خودا دهردکه قیت و بهرکاری کاری بکهردیار د نه رکی بکهری رستا بکهرنه دیاردا

دهردکه قیت⁽¹⁾. ب باوره هندهک زمانفانین دیتز رستین بکهرنه دیار و بکهردیار په یوه ندیا دگهل

یهک هه ی، بو نمونه: (جورج یول) دبیژیت: نه گهر نهم ههردوو رستین (نازادی په نجه ره

شکاند) و (په نجه ره ژلایی نازادیفه هاته شکاندن) دگهل یهک بهراورد بکهین دی بو مه دیار بیت

جیاوازا فان دوو رستان تنی فورم یان رویی سهرقه بی وانه، واتا فورمین سینتاکسین فان دوو

رستا کو نوینه راتیا رویی سهرقه بی رستی دکهن د بنه رهدا ژیهک رویی ژنافدا هاتینه دروست کرن⁽²⁾.

نهغه زی وی چهندی دگه هینیت کو هه ر رسته کا بکهرنه دیار فورمه کی دیار بی هه ی کو بریکا

یاساین فه گوهاستنی رستا بکهردیار دهیته گوهارتن بو رستا بکهرنه دیار.

ژلایه کی دیتز فه بکهردیار و بکهرنه دیار یا گریدایه ب وی چهندی کو ناخفتنکهری دقیت

داکوکی ل سهر کیژ به شدار بوی بکته، بکه یان بهرکار. نه گهر ناخفتنکهری بقیت باس ل

بکهری بکته دی رستا بکهردیار بکارینیت و خو نه گهر باس ل بهرکاری بکته نهغه دی رستا

بکهرنه دیار بکارینیت⁽³⁾. نهغه پیناسه بهروفاژی پیناسا دیتز دیار دکته، کو رستین بکهرنه دیار و

بکهردیار چ په یوه ندی ب یه کفه نینه و دوو رستین جودانه و ژیهک رسته نه هاتینه وهرگرتن،

به لکو هه ر یهک ل وان رستان و اتایا تاییه تیا خو یا هه ی. واته گرنگیا ناخفتنکهری ب بکهری یان

بهرکاری جوژی رستی دیار دکته کا بکهردیار یان بکهرنه دیار بکارینیت. رهنگه پیناسه ک بتنی

نه شیته نامازه کا رون و ناشکرا بیت بو بکهرنه دیاری لی د نه نجامی فان پیناساندا نهم

دشیین هندهک تاییه تمه ندیان بو بکهرنه دیاری دهستین شانبکهین، کو پتر د گشتگیرن و جهی

په سهند کرنینه کو د فی بواریدا سیویرسکا (Anna Siewierska) نهغه خاله

دهستین شانکرینه⁽⁴⁾.

- 1- بکەری رستا بکەرنەدیار بەرکاری رستا بکەردیار ھەمبەری وێھ.
 - 2- بکەری رستا بکەردیار د پینکھاتا رستا بکەرنەدیادا دگەل پریپوزیشن (by) د ئینگلیزیدا و (ژلای) د کوردیدا و(توسگ) د فارسیدا دەیتەبکارھینان کو ب زوری د کوردی و فارسیدا بکەر دەیتەلادان.
 - 3- کاری رستا بکەرنەدیار کارەکی نیشاندارە (واتە ھیمایین تاییەت ب خو ھەنە). سەرھاری ڤان خالان پرمیوتر و پوستال (Perlmutter and Postal) ئاماژی ب دوو خالی دیت دەن ژ وان(5):
 - 4- بکەری رستا دیار د رستا نەدیادا یە کە کە کو ئەرکی خوی ژ دەستدای.
 - 5- رستا بکەرنەدیار د روی سەرڤەدا رستەکا تێپەرە.
 - 3- ھوکارین بکارھینانا بکەرنەدیاری:
 - ببگومان دەمی ئاخفتنکەر رستەکا بکەرنەدیار بکار دئینیت و بکەری لاددەت ژ ئەنجامی ھندەک ھوکارانە، کو ئەڤ ھوکارین ژلای زانقانی کورد و ژلای زانقانی فارسقە ھاتیەباسکرن(6)، پراپیا وان وەکی یەکن و ھەردوو وەک یەک باس ل ڤان ھوکاران دکەن:
 - 1- دەمی بکەر بدروستی دیارنەبیت: ھندەک جارن ئەوی وەدکەت، کو ئاخفتنکەر شیوی بکەرنەدیار بکاربینیت، ئەو ھوکار بکەر بدروستی ناڤی بکەری نزانیت و بەری ھنگی ھیچ زانیاریەک ل سەر بکەری نینە، بو نمونە دەمی کەسەک مالا
- وی یان تشتەکی وی دەیتەدزین دەمی دچیتە بنگەھەکی پولیسی ئەو ناڤی وی کەسی نزانیت یی بکاری دزینی رابووی، لەوما دشی رستەکا بکەر نەدیار بکاربینیت. وەکی: -- شەڤیدی مالا من یا ھاتیەدزین.
- 2- دەمی بکەر بو ئاخفتنکەری یی دیاربیت، بەلی ژ ئەنجامی ھندەک ھوکاران نەڤیت ناڤی بکەری بکاربینیت. ئەوژی ترسیان ژ بکەری کو نەڤیت ناڤی وی بینیت، داکو نەھیتە سزادان ژ لای بکەریڤە یانژی نەڤیت ناڤی وی بینیت، داکو ژلای خەلکە کێڤە نەھیتە نازاردان واتە ل بەر بەرژەو ھەندیا بکەری نەڤیت ناڤی وی بینیت، ژبەر ھندی دی ھەولدەت رستا خو ب شیوی بکەرنەدیار دەرپریت. بو نمونە دەمی قوتابیەک شیشەکا پولی دشکینیت قوتابی دیت یان ژ بکەری دترسن یان ھەڤالی وانە و نەڤیت بەیتە نازاردان، لەوما دەمی ناگە ھداریا رێڤەبەری دکەن دی بیژن: -- شیشا پولا مە یا ھاتیەشکاندن.
- 3- دیار بوونا بکەری ل دەڤ گۆھداری: کو ھندەک جارن بکەر وەسا یی روون و ئاشکرایە ل دەمی ئاخفتنکەری دڤیت پەیا ما خو بگەھینیت ب پیدڤی نابینیت ناڤی بکەری بینیت، چونکی ب بەردەوامی بکارھینانا ناڤی بکەری د ئاخفتنیدا دیتە ھوکاری بیزاربوونا گۆھداری، لەوما ئاخفتنکەر مفا ژ رستا بکەرنەدیاری وەردگری: -- دونیا یا ھاتیە ئافراندن داکو مروڤا تیدا بەیتە تاڤیکرن.

4- ده مي کو کار يی گرنګ بیت نهك بکەر: 6- هندهك جاران ژي ئاخفتنکهری دڤیت
نهوژي وی ده مييه کو ئاخفتنکهری دڤیت
گرنګي ب کار يی رستی بدهت نهك بکهری
رستی واته رویدانا کاری گرنګه نهك بکەر، بو
نمونه:

- ده مي سلاڤ هاته کون، پیدڤيه مروڤ ب
باشترین شیوه بهرسف بدهت.

- ده مي کار هاته کون، پیدڤيه نهو کس
بهیته خه لاتکون.

- ریک هاته گرتن.

7- هندهك جاران ژي بکهری رستی يان ژي نهو
کهری ب کار يی رستی رادبیت، پدیوه ندیا ب
کومه کا کهری کومه لگه هیڤه، واته تنی ب یهك
کسغه گریډای نینه ژبه رڤی چهندي گلهك
جان رسته ب شیوی بکهر نه دیار دهر دکه ڤیت.

نه گهر نه سه حکه یه رستا ئیکی چ جاران
مهره م پی کس نینه واته نهو کس کیه؟ مهز نه،
پیره میره، زاروکه، هه قاله که... هتد. بهلکو
نهوی دڤی رستیډا گرنګ سلاڤکونه نهك نهو
کهری سلاڤی دکهت، يانژی رستا دیتر گرتنا
ریکی گرنګه نهك نهو کهری بکاری گرتنی
رادبیت.

- نهو سهاره ل نهلمانیا دهیته چیکون.
4- کاری بکهر نه دیار کاره کی تیپهره يان
تیپه پهر؟

5- ده مي کو گرنګیا بهر کاری زورتر بیت ل
بکهری: ههر چهنده بکهر یه که کا سهره کیه د
رستیډا هندهك جاران نهو گرنګیا خو نینه،
بهلکو بهر کار پتر جهی گرنګیدانییه، لهوما دڤی
ده میدا کاری رستی ب شیوی بکهر نه دیار
دهر دکه ڤیت.

- تاوانبارین نه نفالی هاتنه سیداره دان.
- ده ستورهك بو ههریمی هاته دانان.

- دوو نه فهر د رویدانه کا هاتن و چوونیدا
هاتنه کوشتن.

ههر چهنده لدهو زور به یا زمانفانان کاری
بکهر نه دیار کاره کی تیپهره، لی هنده کین دیتر
هه نه دبیزن کاری بکهر نه دیار کاره کی تیپه پهره،
نهوین دبیزن کاری بکهر نه دیار تیپهره، پشت
بهستنی ل سهر ڤی چهندي دکهن، کو د بنه رتدا
کاری بکهر نه دیار ژ کاری تیپهر
دهیته دروستکون. بو نمونه سهره تا کاری
دابه شدکهن بو دوو شیوین تیپهر و تیپه پهر پاشان
کاری تیپهر دهیته دابه شکر بو بکهر دیار و
بکهر نه دیار، واته کاری تیپهر نهو کاره یی کو
چه مکی وی ب هاریکاریا بهر کاری ته فاؤ دبیت و

بکهر نه دیار نهو کاره یی کو داکوکی ل بهر کاری دکهت، ژ بهر فی چهندی چ جاران نهه نهشین ژ کاری تیپه پهر بکهر نه دیاری دروستبکهین و بکهر نه دیار تنی ژ کاری تیپه دهیته دروستکرن⁽⁷⁾. لهوما دیپژن دهمی بکهر نه دیار ل کاری تیپه دهیته دروستکرن گهله کا نه گونجایه بیژین کاری بکهر نه دیار کاره کی تیپه پهره. ژ لایه کی دیتزه لایه نگرین فی بوچونی کاری تیپه و تیپه پهر ب فی شیوهی پیناسه دکهن ههر کاره کی، کو بتنی پیدفی ب کارتیکهر (بکهر) یه و واتایا ته فاؤ بدهت نهو کاره کاره کی تیپه پهره وه کی (نازاد هات) و ههر کاره کی پیدفی ب کارتیکهر و کارتیکری (بهر کار) ی هه بیت و هندهک جاران ژ ی واتایا کاری تنی ب کارتیکری ته فاؤ دبیت کو دیپژنی تیپه وه کی (نازادی نهوزاد قوتا) یان (نهوزاد هاته قوتان) (نازاد) کارتیکهر و (نهوزاد) کارتیکریه، بهلی د رستا بکهر نه دیاردا (نهوزاد) کارتیکریه ب کاری (هاته قوتان)ی، لهوما مه بهست ژ تیپه ری نهوه، کو کارتیکرنا کاری بگه هیته بهر کاری فیجا کار چ بکهر دیاریت یان بکهر نه دیاریت د ههر دوو حاله تاندا کارتیکرنا کاری دگه هیته بهر کاری ژ بهر فی چهندی کاری بکهر نه دیار تیپه ره⁽⁸⁾.

مه چهن دین کارین تیپه پهر یین هه ی کو دبنه کارین تیپه وه کی (مرن / مراندن، بهزین / بهزاندن) پشتی فی گوهورینی ئیدی ب کارین تیپه پهر ناهینه ل قهله مدان. ژ لایه کی دیتزه نهو گروپه پتر داکوکی ل سهر وان کاران دکهن یین دوو لایه، کو هندهک جاران تیپه پهرن و هندهک جاران تیپه پهرن (سوتن) بو رونکرنا فی چهندی دیپژن کو تیپه پهریا کاری یا بهنده ب بهشی گوزاریقه کو پیوستی ب بهر کاری نینه، کاری بکهر نه دیار ژ ی ههر وه کی کاری تیپه پهر د بهشی گوزاریدا پیدفی ب چ وشین دیتزه نینه، لهوما نهو تاییه تمه ندیه کو کاری تیپه یان تیپه پهر د رستیدا دیار دکهت نهک ره سه نایه تی⁽⁹⁾. ژ لایه کی دیتزه نهو پرسیاره دهیته پیش دهمی کاره کی وه کی (سوتن) بشیت د جهه کیدا تیپه و ل جهه کی دیتزه تیپه پهر بیت. چاوا دهمی کارهک ژ بکهر دیار دبیته بکهر نه دیار نه شیت ژ تیپه پهر بیته تیپه پهر؟ لهوما دهمی کاری بکهر دیار دبیته بکهر نه دیار تیپه پهر.

- نهز سوتم . (کاری رستی تیپه پهره)

- نازادی نهز سوتم . (کاری رستی تیپه ره)

د ههر دوو باراندا رسته دشیت بیته بکهر نه دیار

- نهز هاتمه سوتن . (کاری بکهر نه دیار)

ههر وه سا مهرانگیز نوبهار دیپژیت: ((کارین تیپه دهمی دبنه بکهر نه دیار چونکی بهر کاری ژ دهست ددهن ب هیچ رهنگه کی نافانا تیپه پهر بهر فان کاران یا دروست نینه، واته ته فایا کارین

هنده کین دیتزه نهو فی چهندی په سه ند ناکهن و کاری بکهر نه دیار ب کاره کی تیپه پهر دزان و د وی باوهر پیدانه کو ره سه نایه تیا کاری بهلگه نینه بو هندی کو نهو کاره کاره کی تیپه پهره، چونکی

بکهرنه دیار تینه پهرن))⁽¹⁰⁾، ههلبهت نهؤ چهنده
 ب فی نموونی پتر دهینه رونکرن ده می دبیزین:
 - نازادی نهوزاد کوشت.
 - نهوزاد هاته کوشتن.
 نه گهر نه ههفکهینه فی رستی، دی بینین
 کاری (کوشت) تپه ره و نه شیت وه کی کاره کی
 تینه پهر تنی پشت ب بکهری بهستیت، بهلکو بو
 ته مامکرنا واتایا رستی پیدفی بهرکاریه کو
 (نهوزاد) بوویه بهرکاری رستی و دگهل کاری
 واتایا رستی ته فاؤ دکن و گریه کا کاری
 دروست دکن. بهلی ده می رسته دبته
 بکهرنه دیار ل وی ده می نهوزاد، کو بهرکاری
 رستا بکهردیار بوو دی جهی خو گوهوریت و
 چيته جهی بکهری، لهوما هه مان نهرك ناییت یی
 کو دناؤ رستا بکهردیاردا هدی، بهلکو دی شین
 بیژین بکهری بهرکاری، لهوما نهؤ چهنده ژی یا
 رونه ده می وشه یهك د ناؤ رسته کیدا نهركهك
 هه بیت مهرج نینه دناؤ رسته کا دیترا هه مان
 نهرك هه بیت. ژبه ر فی چهندي هندهك د وی
 باوه ریدانه، کو کاری رستا بکهرنه دیار کاره کی
 تینه پهره چونکی بو ته فاؤکرنا واتایا کاری پیدفی
 ب بهرکاری نینه.

هه ر سه بارهت فی چهندي (وریا عومه ر نه مین)
 د بابه تی (تینه پهر فرمانیکی بکهرنه دیاره)
 دبیزیت: ((بکهری هه موو فرمانیکی تینه پهرله
 بناغه دا بهرکاره، چونکه ههچ گیانله بهری یا شتی
 نییه بکهوی یا بجولیتنه وه یا بجهوی بی هو، نه م
 هویه بکهره راسته قینه کبه، ههندي دیارده ههیه

روودانیان له ژوور دهسه لاتی مروؤ دایه وهك)
 مردن، خزین، کهوتن... هتد) بکهری نه م فرمانانه
 له ژیر کارتیکرنه کی هیزیکی نادیار
 هه لسوکه وتی نه نوین، نه م هیزه نادیاره بکهره
 سیمانتیکه کبه و نه وهی له ریژمانا به بکهری
 تینه پهر ناو نه بری له راستیدا چه مکی بهرکاری
 بهر نه کهوی. که هیزه که زانرا چیه به یاسایه کی
 ریژمانی تپه ری فرمانه که دائه ریژری و بکهره
 راسته وخو که پیشان نه دری))⁽¹¹⁾.
 وهکی:

- زاروك نقت. (نهو بخو، سروشت بو نه گهر)
 - نه سرینی زاروك نقاند (نه سرین بو هوکار)
 ((نه گهر نه م دیاردهیه بهراوردبکری له گهل
 فرمانی بکهرنادیاردا دهر نه کهوی که فرمانی
 بکهرنادیار تپه ره نه کری به تینه پهر له بهر
 نه زانینی یا شاردنه وهی بکهره راسته قینه که یا
 نه وهی به سه ر بهرکارا دیت له ژوور دهسه لاتییا
 نه بی. نه مه بهلگه کی سیمانتیکی، بهلگه کی ریژمانی
 یش نه وهیه که فرمانی تپه ره نه کری به بکهرنادیار
 خووی وهك فرمانیکی تینه پهر پیشان نه دات له
 رووی په یوهندی به راناوی لکاوه وه، که له
 رابردوودا کومه لی (م، یت، ه، ین، ن و ن)
 وه نه گری، به مه دهرده کهوی که فرمانی تینه پهر
 له رووی په یوهندی سیمانتیکه وه به بکهره
 ریژمانیه که یه وه فرمانیکی بکهرنادیاره))⁽¹²⁾، بهلی
 د راستیدا ده می باس ل کاری تینه پهر دهینه کرن
 پیدقیه نه فی چهندي لبه رچاقبگرین کو کاری
 تینه پهر نه م دشین دابه شی دوو جوژان بکهین ((

كار ل دويڤ حهزا بكهري نينه، ژبه ر ڤي چهندي وهك بهركارهك دهركهڤينه، لهوما دشين وهك كارهكي بكهرنهديار هيفكهيني، بهلي هممي كارين تينهپهر نهشين بينه بكهرنهديار. ههرچهنده جياوازيا بكهرنهديار و تينهپهري نم دشين د دوو خالاندا دهستنيشان بكهين(14):

1- بكهرناديار له كاري تيپهروهه دروست نهكري، واته"بكهرو بهركاري ههبوو و كرداره كه به سهر بكهردا دي و له جيگهي دياركردني، هيمايه كي بو دائه نري و مورفيمي (ر) چه مكي بكهره كه دهرده خا. بهلام له تينهپهري بهركاريدا هيچ هيمايهك و چه مكيك بو بكهر نيه.

2- له بكهرناديار يه كسه ر بيرت بو بكهره كه (ناسراو/ نه ناسراو) نه چي، بهلام له تينهپهري بهركاريدا بيرت بو بكهره كه ناچي، بهلكو بو بهركاري ناراسته و خو يا خود نامير نه چي، وهك:

- پوشه كه سوتيترا. (يه كيك....)

- پوشه كه سوتا (ئاگر....)

ژ لايه كي ديترفه ناخفتنكه رين ههر زمانه كي دزانن كو كاره كي وهكي (خار) پيدفي بكهر و بهركاره كي ههيه كو نهفه پهبوهندي ب لايه ني سينتاكسيغه ههيه يا ديتر نهفه كاره پيدفي ب كهسه كي ههيه كاري خارني نه نجام بهت وهكي كارتيكهر و كاري خارني ب سهر تشته كيڤا بهيت وهكي كارتيكري، نهفه چهنده زي يا گريڤايه ب لايه ني سيمانتيكيغه، لهورا كاري بكهرنهديار پهبوهنديا ب لايه ني سينتاكسيغه ههيه، واته دببته نه گهري كي مكرنا به شداربويه كي د ناؤ رستيدا كو

كاري خوئه كرد و كاري خو كرد واته كاري خوئه كرد: نهو روداوويه كه بكهري نيه، له ههر تافيكدا بي بيرت بو بكهر ناچي و نه شي بيرت بو هو (وسيله) يا نامير بچي وهك: (مردن، پشكوتن، بارين، تهقين... هتد). كاري خو كرد: نهو كارهيه كه بكهري ههيه خو ي به خواست و ناره زوي خو ي روداوويه كه نه نجام نه دا، نه تواني بيكا يا نه يكا، وهك: (هاتن، چون، رويشتن... هتد). كه واته تينهپهر نهو كارهيه كه يهك پيوستي سهره كي نهوي، نه گهر نهو پيوستيه خو ي به خواست و ناره زوي خو ي كاره كه نه نجام بهت، بهو كاره نهوترى (تينهپهري بكهري)، وهك: هاتم (م) بكهري كاره كه يه، بهلام نه گهر پيوستيه كه كاره كه ي به خواست و ناره زوي خو ي نه نجام نه دابي و به سهريدا هاتي، بهو كاره نهوترى (تينهپهري بهركاري) وهك: سوتام (م) بهركاري كاره كه يه(13). لهوما نم دشين ل دويڤ واتاي نهو كارين كو دببه تينهپه رين بهركاري وهك كاره كي بكهرنهديار هيفكهيني، بهلي كارين تينهپهري بكهري نهشين بينه كارين بكهرنهديار بو نمونه:

1- ا- نهز چووم. 1- ب- نازاد هات.

2- ا- دار شكه ست. 2- ب- باران باري.

نه گهر نم بهري خو بدهينه ههر دو رستين نيكي (ا-ب) تينهپه رين بكه رينه و اتا بكهر ب تهمامي دهوري خو بي دي تي وهك بكهر، بهلي د رستين دوويڤا (ا-ب) كو تينهپه رين بهركارينه بكهري دهوري خو نينه د رويدانا كاريدا واته

ټه وژي بکهره بهلي ژ لايي سيمانتیکيځه نابيته
ټه گهري ژ ناڅوونا کارتیکهري (15). بو نمونه:

- نازادي شيشه شکاند.

- شيشه (ژلايي نازاديځه) هاته شکاندن.

د فان هدر دوو رستاندا چ ل ده مي بکهرديار
و چ ل ده مي بکهرنهدياردا، ژلايي واتاييځه
ههردوو رستان پيديا ب کارتیکهري (نازاد)
و کارتیکهري کي (شيشه) هدي کو د ههردوو
رستاندا ټه څو چنده بهرچاڅد کځيت، ههتا ټه گهرد
رستا بکهرنهدياردا گرييا (ژلايي نازاديځه)
بهيتنه لادان، ټه څجا ژي کارتیکهري ل لايهني
واتايي رستي ناکهت و بهردهوام د واتايا کاري
رستيدا ههست ب ههبوونا کارتیکهري کي
دهيتنه کرن دناڅو رستيدا. ټهوا ل څيري
هاتيه گوهورين تي لايهني سينتاکسيه، ب
شيوه کي کو د رستا ټيکيدا کاري (شکاند)
بکهره (نازاد) و بهرکاره (شيشه) يي هدي،
بهلي د رستا دوويدا کاري بکهرنهدياري
(هاته شکاندن)، تي پيدفي ب يه بکهر (شيشه)
يي هدي و ههبوونا بهرکاري (ژلايي نازاديځه)
تشته کي ب ټاره زويه، د راستيدا د رستا دوويدا
(شيشه) بکهر ي سينتاکسيه، بهلي ژ لايي
سيمانتیکيځه کارتیکهري، لهوما دي بينين کو
کاري بکهرنهديار لايهني سيمانتیکي نه گوهارتيه
تي لايهني سينتاکسي يي گوهارتي ژ بهر څي
چهندي کاري بکهرديار و کاري بکهرنهديار تي
ژ لايي سينتاکسيځه ژ هه څو جودانه و ژ لايي
سيمانتیکيځه وه کي يه کن.

(مارتن هسپلمات) پروسيسا ټينه پهر يي يان
ناکوزه تيف، ب وي چهندي د دهتهديار کرن کو
کارتیکهري رستا بکهرديار لاددهت و ل جهي
وي کارتیکهري رستي وه کي بکهر ل جهي وي
دادنيت. ټه و ټه څي چهندي ب پروسيسه کا
سيمانتیکي ل قه لهم ددهت کو کارتیکهري ل لايي
سيمانتیکي رستي دکهت (16)، لهورا کاري
بکهرنهديار پهيوهندي ب کاري ټينه پهره نينه،
چونکي کاري ټينه پهر يان ناکوزه تيف ديبته
ټه گهري هندي کو کارتیکهري بهيتنه لادان، لهوما
ژي پهيوهنديا دگهل کاري کوزه تيفدا هدي کو
ټه وژي دبنه ټه گهري زيده کرنا کارتیکهري بو
لايهني سيمانتیکي (17). بو پتر رونکرنا څي بابته تي
ټه م دشين ناماژي ب روڅي هه قالکاري بدهين،
ههر وه کي ل سهري هاتيه ديار کرن. رستين
بکهرديار و بکهرنهديار ژ لايي سيمانتیکيځه چ
جياوازيه ک د ناقهرا واندا نينه، لهوما ژي
دهيتنه چاڅه ريکرن کو ههردوو جورين رستان
دشين يه ک جوړي هه قالکاري دياریکري وه کي
(ب مبههست) (عمدي) (عمدا) وهرگرن (18).

- نازادي ب مبههست شيشه شکاند.

- شيشه ب مبههست (ژلايي نازاديځه)
هاته شکاندن.

بهلي د رسته کا ټينه پهر يي بهرکاري دا پتر
هه قالکاري (ههر ب خو) دهيتنه بکارهينان،
ټه وژي ديار دکهت کو هيچ کارتیکهري نينه بو
ټه نجامدانا څي کاري.

- شيشه هدر ب خو شکهست.

- نازاد هەرب خو مرد.

5- کار(فعل):

کار ئێک ژ بابەتین هەره گرنگه د زمانیدا کو وهکی یه که کا مۆرفولوژی و سینتاکسی د هەردوو ئاستاندا دهیته باسکرن، د ئاستی مۆرفولوژییدا وهکی به شهك ژ بهشین ئاخفتنی و د ئاستی سینتاکسی ژیدا، کار یه که کا سه ره کهیه د رستیدا چونکی ئێک ژ گرنگترین بهشین سه ره کیی رستییه کو واتایا سه ره کیا رستی هه لدگریت، ژلایه کی دیتر فه پیکهاتا کاری بخو گه لهك ژ بهشین رستی بو مه دده ته دیار کون. له ورا ژی ژ لایی زمانقان و ریژمانقیسانفه جهی گرنگیدانییه، چونکی دناؤه پیکهات و چه مکی کاریدا گه لهك تاییه تمه ندین گرنگ هه نه، کو هه ر تاییه تمه ندیه کی ب تنی پیدفی ب چه ندین فه کولینین زانستی هه یه کو د فی فه کولینیدا کاری بکه رنه دیار وه کی ئیک ژ وان تاییه تمه ندیان هاتیه وه رگرتن. بو پتر رونکرنا کاری بکه رنه دیار ل ده سپیکی دی باس ل پیکهاتا مۆرفولوژیا کاری کهین، د هەردوو زماناندا کوردی و فارسی، ژلایی پیکهاتییقه چه ندین دابه شکرین جودا بو کاری هاتینه کون، هندهك د وی باوه ریډانه کو کاری ساده د زمانی کوردیدا نینه، واتا ((نهو کارانه ی که زمانه وانه کان به ساده ناویان ده بن له پرووی واتا و ریژمانه وه هه ر کاری دارژراون)) (19)، لی وه کی دیار نه ؤ بوچونه پتر پشت به ستنی ل سه ر مۆرفیمان دکهت، نهوژی مۆرفیمین ریژمانی وه کی ده می بوری و مۆرفیمین

ریکهفتنی، کو فورم و حاله تی کاری ل ده مه کی بو ده مه کی دیتر دگوهو ریت، به لی زو رینا زمانقان ل سه ر بنه مایی واتایا وشی کاری دابه شدکه ن چونکی کارتیکرن ل سه ر گوهو رینا واتایی ده یته کون. هندهك دوو جوران ده ستنیشاندکه ن ساده و لیكدایی (20) و هنده کین دیتر چار جوران ساده، دارشتی، لیكدایی و گه لهك لیكدایی (21) و هندهك پینج جوران ساده، دارشتی، لیكدایی، دارشتی لیكدایی و گروبی کاری (22)، به لی پتریا وان بو سی جورین سه ره کی ساده، دارشتی و لیكدایی دابه شدکه ن (23)، ژبه ر فی چه ندی ئەم ژی دی د بابەتی بکه رنه دیاردا کاری لیكدایی(فعل مرکب) وه رگرتن.

6- بکه رنه دیاری د کارین لیكدایدا (مجهول در افعال مرکب):

ئه گه ر کاری مه کاره کی لیكدای و تیپه ر بوو، پیکهاتا کاری بکه رنه دیار د هه ر دوو زماناندا کوردی و فارسی ب فی رهنگی خارییه. کوردی: بکه ر (بهر کاری راسته خو د رستا بکه ر دیاردا) + کاری هاریکاری گهردانکری هات/ هاته + ژپده ری سه ره کی. هه لبهت ده می کاری، ریژا کاری، نه سپیکتین کاری و که سی کاری بکه رنه دیار هه می ل سه ر کاری هاریکار ده یته دیار کون و کاری سه ره کی هه میگافان ب شیوی ژپده ر (مصدر) ده ر دکه فیت و هیچ گۆرانکاریه ک ل سه ر نا هیته کون.

كاري بكه‌رنه‌ديار د كارين ليكدايڊا كو بهشي
 كاري يي وان (كردن) نهبيت و تپهر بن ههمان
 ياسايا گشتي نهوال سهري هاتيه ديار كرن دهيتته
 بكارهينان، ب وي واتايي كو هه‌قالنافي كراوي
 كاري ليكدايي دي هيتته‌زيده كرن ل سهر كاري
 هاريكاري شدن⁽²⁵⁾. وه كي فان نمونان:

مجهول	معلوم
اجازه دادن	اجازه داده شدن
تحويل گرفتن	تحويل داده شدن
بازداشتن	بازداشته شدن
به‌خون كشیدن	به‌خون كشيده شدن
بيرون آوردن	بيرون آورده شدن

فارسي: فاعل (همان متمم مستقيم در جمله معلوم) + صفت مفعولي فعل (بن ماچي + ه) + نقش صرفي فعل معين شدن⁽²⁴⁾.

كو د زماني فارسيژيدا وه كي زماني كوردي ههمي گورانكاريهك ل سهر كاري هاريكاري (شدن) دهيتته‌نه‌نجامدان و كاري سهره‌كي تني وه كي هه‌قالنافي كراو دهيتته ديتن. بو دروستكرنا

بكه‌رنه‌ديار	بكه‌رديار
هاته‌بري‌قه‌برن	بري‌قه‌برن
هاته‌تومار كرن	تومار كرن
هاته‌دستويردان	دستويردان
هاته‌ري‌كخستن	ري‌كخستن
هاته‌رزگار كرن	رزگار كرن

- لباسها اتو (كشيده) شدند.

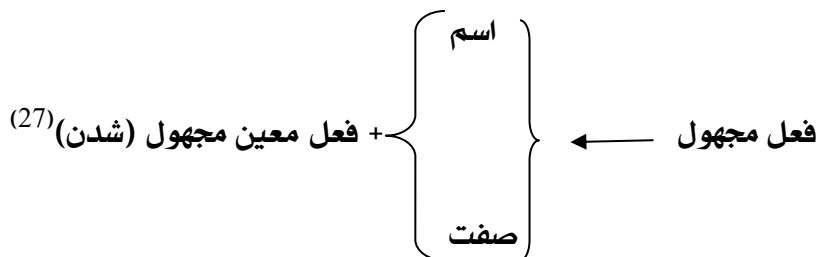
خاله كا دپتر وان كارين ليكدايي فه‌دگريت،
 نهوين بهشي كاري ل (كردن) پي‌كهاتبيت كو يا
 تاييه‌ته ب زماني فارسي‌قه و دناؤ زماني كورديدا
 ناهيتته‌په‌يره و كرن، كاري بكه‌رنه‌ديار ل دويش
 ياسايا خاري دهيتته‌دروستكرن.

ههر چه‌نده د زماني فارسي‌دا، ژماره كا كي‌م ژ وان
 كارين كو (كردن) تي‌دا ناهيتته‌بكارهينان، چي‌ديت
 هه‌قالنافي كراو بهيتته لادان يانثري ههر ل جهي
 خو بمينيت⁽²⁶⁾.

- او كارها را انجام داد.

- كارها انجام (داده) شد.

- انها لباسها را اتو كشيده‌ند.

بهشي (كردن) يي كاري ليكدايي دي
 هيتته‌گوهارتن بو كاري (شدن) كو زورجاران

بو گوهورينا كاري بكه‌رديار بو كاري
 بكه‌رنه‌ديار د وان كاراندا بتاييه‌ت نهوين تپهر،

هیچ جیاوازیه‌ك ناهیتنه‌كرن دناقبه‌را کاری تینه‌پهر و کاری بکه‌رنه‌دیار. وه‌کی فان نمونین خاری:

متعدی	لازم/ مجهول
پنچرکردن	پنچرشدن
خراب کردن	خراب شدن
مجروح کردن	مجروح شدن
گیج کردن	گیج شدن
گرم کردن	گرم شدن

تیپهر	تینه‌پهر	بکه‌رنه‌دیار
په‌نچه‌رکرن	په‌نچه‌ربوون	هاته‌په‌نچه‌رکرن
خرابکرن	خرابوون	هاته‌خرابکرن
بریندارکرن	برینداربوون	هاته‌بریندارکرن
گیژکرن	گیژبوون	هاته‌گیژکرن
گهرمکرن	گهرمبوون	هاته‌گهرمکرن

دروست وه‌کی کاری (ربطی) روئی دگیریت و به‌شی نافی یان هه‌فالنافی کاری لیکدای دبیته (مسند)، له‌ورا ژی رستا (ب) ب رسته‌کا نافی ل قه‌لم ددهن. کو اتومبیل (مسندالیه) پنچر (مسند) و شد (فعل ربطی)⁽²⁸⁾. د نه‌نجامدا پیکهاتا هه‌ردوو رستین (ج) و (د) یا رونه، چونکی رستا (ج) رسته‌کا بکه‌رنه‌دیاره و رستا (د) رسته‌کا تینه‌پهره. رستا (ب) بی گرییا (توسط او) پیکهاتا هه‌فالنآؤ+ کاری یارمه‌تیده‌ری (شدن) ب بکه‌رنه‌دیاره‌کا فشارتی (مجهول مبهم) دهیتنه‌نیاسین چونکی لیل واتایا هه‌ی د فی رستیدا دناقبه‌را چه‌مکی بکه‌رنه‌دیاری و چه‌مکی کاری تینه‌پهر⁽²⁹⁾.

ژ لایه‌کی دیتزه د زمانی فارسیدا، ل جهی بکارهینانا کاره‌کی یارمه‌تیده‌ر بو دروستکرنا کاری بکه‌رنه‌دیار د کارین لیکدایدا، مفا ل ریکه‌کا دی دهیتنه‌وه‌رگرن نه‌وژی، بکارهینانا کاره‌کی دیتز ل جهی کاری سه‌ره‌کی رستی، هه‌ر چه‌نده ژ لایه سینتاکسیفه نه‌ؤ جوره کاره ب کاره‌کی بکه‌رنه‌دیار ناهینه‌هژمارتن، لی ژ لایه

أ- او اتومبیل را پنچرکرد.
 أ- نه‌وی ترومبیل په‌نچه‌رکر.
 ب- اتومبیل (توسط او) پنچرشد.
 ب- ترومبیل په‌نچه‌ر بوو/ ترومبیل هاته‌په‌نچه‌رکرن.

نه‌گهر نه‌م فان دوو رستان به‌راوردکه‌ین دی بینین، کو رستا (ب) شیوی بکه‌رنه‌دیاری رستا (أ) ه‌کو د راستیدا شیوی دروستی وی رستا (ج) ه‌
 ج- اتومبیل (توسط او) پنچرکرده شد.
 د- اتومبیل (خود به خود) پنچر شد.

هه‌روه‌کی د سه‌ریدا هاتیه‌دیارکرن بو بکه‌رنه‌دیارکرنا کارین لیکدایین (کردن) ی پیدتی ب هه‌فالنافی کراو نینه و تنی دی (کردن) هیته‌گوهارتن بو (شدن) و به‌رکاری راسته‌قینه دی جهی بکه‌ری رستی گریت، وه‌کی رستا (ب). به‌لی هنده‌ک ل رستین نافی دگهل رستین بکه‌رنه‌دیار دروست وه‌کی نیکن، د فان جوره رستاندا ده‌می کو کاری لیکدای دهیتنه بکه‌رنه‌دیار کرن (هه‌فالنافی کراو) دناؤ رستیدا دهیتنه‌لادان و کاری یارمه‌تیده‌ری (شدن)

بکهرنه‌دیار چونکی کاری ناکوزه‌تیف گورینه‌کا مورفولوژی و کاری بکهرنه‌دیار گورینه‌کا سینتاکسییه⁽³²⁾. نه‌گهر نه‌فان جوره کاران د‌گهل زمانی کوردیژیدا به‌راورد بکهرینه، دی بینین د زمان کوردیژیدا هه‌مان یاسا بسه‌ردا دهیته سه‌پاندن، به‌لی زمانی فارسی دشیت ب ژماه‌کا زور نه‌فان کاران بکار بینیت کو د نا‌ف زمانی کوردیدا ب وی به‌ر بلاقی نینه و زیده‌تر هه‌ر مفا ژ یاسایا سه‌ره‌کیا بکهرنه‌دیار دهیته‌وه‌رگرتن. بو نمونه:

- أ - پیشمه‌رگهی دژمن شکاند.
- ب- دوژمنی شکه‌ستن خار.
- ت- دوژمن هاته شکاندن.
- پ- دوژمن شکست.

وه‌کی رستا (ب) رسته‌کا تینه‌په‌ره به‌لی نه‌و جیاوازی د ناقبه‌را فان هه‌ردوو رستاندا نه‌وه کو د رستا (ب) دا مروّ هه‌ست ب هه‌بوونا کارتیکه‌ره‌کی یان بکهره‌کی راسته‌قینه دکه‌ت کو بوویه نه‌گهری هندی دوژمن بشکیت، به‌لی د رستا (پ) دا کو دژمن بکهره دیته نه‌و بخو بیته نه‌گهری هندی کو بشکیت، واته ژ دهرقه کارتیکه‌ره‌ک نه‌بوویه ژ به‌ر هندی ژی دی بینین رستا (ب) پتر رامانا بکهرنه‌دیاری دده‌ت. د کوردیژیدا دی بینین هه‌مان مه‌به‌ست و رامان دده‌ت. هنده‌ک نمونه ژ فان کاران:

ئاگرتی به‌ردان ئاگرگرتن

واتایفه، واتایا بکهرنه‌دیاری دبه‌خشن⁽³⁰⁾. واته جیگورینا کاره‌کی کوزه‌تیف دگهل کاره‌کی ناکوزه‌تیف دبیته نه‌گهری هندی کو ژ لایه واتایفه رسته واتایا بکهرنه‌دیاری بده‌ت و شیوی سینتاکسیی رستی هیچ رو‌لی خو تیدا نابینیت⁽³¹⁾. چونکی د رستا (ب) دا گورینا کاری، بوویه نه‌گهری هندی به‌شداربووین کاری ل دوویا ببنه یه‌ک، له‌وما ژی نه‌ف جوره کاره ب ناکوزه‌تیف دهیته نیاسین و به‌رکار شیاپه هه‌ر وه‌کی رسته‌کا بکهرنه‌دیار وه‌کی بکهری رستی دهرکه‌فیت. به‌لی پیکه‌اتا کاری ناکوزه‌تیف جیاوازه ژ کاری

- أ- پیشمه‌رگه دشمن را شکست داد. (متعدی)
- ب- دشمن شکست خورد. (مجهول معنایی)
- ت- دشمن شکسته شد. (مجهول اصلی)
- پ- دشمن شکست. (لازم)

نه‌گهر نه‌م هیفکه‌ینه فی نمونه‌ی دی بینین رستا (أ) رسته‌کا تینه‌په‌ره و د زمانی فارسیدا (شکست دادن) کاره‌کی لیکدایه، نه‌ف رسته بی کو مفا ژ کاری هاریکار وه‌رگرتن بو دروستکرنا بکهرنه‌دیاری، ریکا جیگورینی بکارهینایه نه‌وژی هاتیه‌گوه‌ورین بو کاره‌کی تینه‌په‌ری (شکست خوردن)، دگهل هندیدا به‌رکاری رستی شیاپه جهی بکهری بگرتن و بکهر هاتیه‌لابرن، له‌وما رستا (ب) کو هه‌رچهنده رسته‌کا تینه‌په‌ره، واتایا بکهرنه‌دیاری دده‌ت. رستا (ت) کو رسته‌کا بکهرنه‌دیاره ب ریکا کاری هاریکاری (شدن) هاتیه‌دروستکرن. سه‌باره‌ت رستا (پ) کو نه‌وژی

اتش زدن اتش گرفتن

گول زدن	گول خوردن	خاپاندن	قوتان خارن
کتک زدن	کتک خورد	قوتان	قوتان خارن
بە کار بردن	بە کار رفتن	بکارهینان	بکارهاتن
فریب دادن	فریب خوردن		
پرورش دادن	پرورش یافتن		
اختصاص دادن	اختصاص یافتن		

ئەم د شیین چەند رسته‌کان د زمانی کوردیدا بوۆ فی مه‌به‌ستی بکاربینن:

أ- حکومه‌تی کارگه‌هین کوردستانی یین بکارخستی.

ب- کارگه‌هین کوردستانی یین هاتیه بکارخستن. (بکه‌رنه‌دیاری سهره‌کی)

ت- کارگه‌هین کوردستان یین که‌فتینه کار. (بکه‌رنه‌دیاری واتایی)

أ- قوتابخانه پەرتوکا ته بکار دئینیت.

ب- پەرتوکا ته دهیته بکارهینان.

أ- من گول زده شدم.

ب- او توسگ انها کتک زده شد

ت- ما فریب داده شدیم.

پ- خانه‌اتش زده شد.

به‌لی د زمانی کوردیدا حاله‌تی بکه‌رنه‌دیاری

سهره‌کی، ژ وان جورئ کاران دهیته‌چیکرن و

وه‌کی خو بهیزن و دهینه‌بکارهینان، هه‌رچه‌ند ل

پال بکه‌رنه‌دیاری سهره‌کی چیدبیت بکه‌رنه‌دیاری

واتایی ژی ده‌رکه‌فیت و بهینه‌بکارهینان، لی د

زمانی کوردیدا به‌روفاژی زمانی فارسی پتر پشت

به‌ستن ل سهر بکه‌رنه‌دیاری سهره‌کی دهیته‌کرن

هه‌تا بی واتایی کو د زمانی فارسیدا ئەف چەندە

به‌روفاژیە و بکه‌رنه‌دیاری سهره‌کی یان ناهینه

دروستکرن یان ژی ده‌می دهیته‌ دروستکرن

ت- پەرتوکا ته بکار دهیته.

أ- نه‌وزادی نازاد قوتا.

ب- نازاد هاته قوتان.

ت- نازادی قوتان (لیدان) خار.

به‌لی پتریا فان کاران د نا‌ف زمانی فارسیدا ب

ریکا ته‌کنیکا بکه‌رنه‌دیاری ناهینه بکه‌رنه‌دیاری

کرن⁽³³⁾، ژ بهر فی چەندی پتر ب شیوی

جیگورین ئەوا ل سهری هاتیه باسکرن

ده‌رکه‌فن. وه‌کی:

أ- من گول خوردم.

ب- او توسگ انها کتک خورد.

ت- ما فریب خوردیم.

د- خانه‌اتش گرفت.

رسته‌کا ناریزمانی دهیته‌دروستکرن، ژ بهر فی

چەندی هه‌ر شیوی واتایی بوۆ دهیته‌بکارهینان.

سهره‌رایئ فان نمونان ئەم دشیین د زمانی

کوردیدا ئاماژی ب حاله‌ته‌کی دیتر بدهین کو

کاری سهره‌کیی رستی ناهینه‌گوهورین، به‌لکو

هه‌مان کار تیدا دهیته‌بکارهینان کو ژلایی واتاییقه

چه‌مکی بکه‌رنه‌دیاریی دبه‌خشیت. ئەف چەندەژی

ب بکه‌رنه‌دیاریی نا‌فین (مجهول میانه) هاتیه نا‌فکرن

کو ئیک ژ تایه‌تمه‌ندیی وی ده‌سه‌ه‌لاتا واتایا وییه،

واته ژ لایی واتاییقه بکه‌رنه‌دیاره و ژ لایی

سینتاکسیفه کاری رستی کاره‌کی بکه‌ردیاره⁽³⁴⁾.

- بەلى ئەڤ جورى كاري وه كى پىكهايتىن ناكەسى دەپنە هژمارتن. بو نمونه:
- أ- ماموستايان گەنگەشا نامى دەمژمىر نەه دەسپىكر. (كارى بگەرديار)
- ب- گەنگەشا نامى دەمژمىر نەه (ژلايى ماموستايانقە) دەسپىكر. (كارى بگەرديار)
- ت- گەنگەشا نامى دەمژمىر نەه دەسپىكر. (كارى بگەرديار ب واتايا كارى بگەرنەديار)
- پ- گەنگەشا نامى دەمژمىر نەه هاتە دەسپىكرن. (كارى بگەرنەديار)

د رستا (أ) دا كارى رستى كاره كى بگەردياره
 و پىدڤى ب دوو بەشداربوويان هەيه، بگەر كو
 روئى كارتىكەر دگىريت و ل دەسپىكا رستى
 هاتىه بكارهينان، بەركار ژى وه كى كارتىكرى و
 بەشداربوويى دووى دەرگەفتيه. د رستا (ب) دا
 ئەم دىنين كو بگەر وه كى رسته كا بگەرنەديار ل
 جهى خو يى سەرە كى رابوويه وه كى
 تەواوكەرە كى ب ئارەزو دەرگەفتيه و بەركار
 ژى وه كى بەشدار بوويى دووى، چوويه دەسپىكا
 رستى و بوويه بگەرى رستى. د رستا (ت) دا
 بگەر ب دروستى هاتيه لادان و كارى رستى هەر
 وه كى خو كاره كى بگەرديار مايه. رستا (پ)
 رستيه كا بگەرنەدياره و ل دويف ياسايا
 بگەرنەديارى هاتيه دارشتن.

- أ- ئەوان پيشوازي ل ميهفانان كر. أ- انها (از) مهمانان (را) پذيرايى كردند.
- ب- پيشوازي ل ميفانان هاته كرن. ب- از مهمانان پذيرايى شد.
- ت- ميفان هاتنه پيشوازي كرن. ت- مهمانان پذيرايى شدند.

د بەراورد كرنا فان نموناندا بو مه ديارديت، دەمى هاتيه بگەرنەديار كرن، د بنەرەتدا
 ئەو دوو شىوين بگەرنەديارى د بنەرەتدا، بگەرنەديار كرنا رستا (پ) يە ئەڤال خارى هاتى.
 بگەرنەديارى رستا (أ) نينه چونكى رستا (ب)
 پ- ئەوان پيشوازي ل ميفانان كر. پ- انها از مهمانان پذيرايى كردند.

بەلى ئەو جياوازا دنابەرا كوردى و فارسيدا
 ديار ئەوه كو د كورديدا كارى ليكداي هاتيه
 ژىك جودا كرن، واتە بەركارى نەرستەوخو
 كهفتيه دنابەرا هەردوو پرتين كاريدا كو د زمانى
 كورديدا ئەڤە تشتە كى ئاسايه، واتە هندەك ل
 وان كارين كول دويف (ياساى) (ناو+ كارى

لەوما د زمانی کوردیدا چونکی بەشی ئیککی یی کاری دشیپت وەکی بەرکارەکی راستەوخو سەرەدەریی بکەت و جەیی بەرکاری بگرت، ئەڤه رستەیه‌کا بکەر نەدیارە بەلی د زمانی فارسیدا، بکەر نەدیاری پروسیسە‌که بو وان کاران دەیتە ئەنجامدان یین بەرکاری راستەوخو وەردگرن و هەمی رستین کو بەرکاری نەراستەوخو وەردگرن ئەگەر بکەر تیدا نەبیت دبیژنی پیکهاتین ناکەسی، ئەگەر ئەڤه رستە دگەل کاری (شدن) بکار بهین دبیژنی بکەر نادیاری ناکەسی (مجهول غیر شخصی)⁽³⁹⁾.

سەبارەت رستا (ت) ژێ ئەم دشیپن بیژین کو دبنەرەتدا، بکەر نەدیار کرنا رستەیه‌کا دیتە ئەوژی رستا (ج) یە وەکی ئەڤا خاری:

ج- وان میهقان پیشوازی کرن. ج- انها مهمانان را پذیرایی کردند.

ئەگەر ئەم هیڤکەینه رستا (ج) د زمانی کوردی و فارسیدا، دی بینین دەمی بکەر دەیتە لادان راستەوخو بەرکار جەیی وی دگرت و کار ژێ ژ کارەکی بکەر دیار دی بیتە کارەکی

1- وان داخاز ژ میهقانان کرن. - داخاز ژ میقانان هاته کرن.

2- وان میهقان داخاز کرن. - میهقان هاتنه داخاز کرن.

د رستا ئیکدا مەبەست بی ئەوه کو ئەوان داخازیه‌ک یا ل میقانان کری، کو وی داخازی جییه‌جی بکەن، ئەڤ مەبەستەژی ب تەمامی د ناڤ رستا بکەر نەدیاردا بەرچاڤد کەڤیت. بەلی د رستا دوویدا مەبەست بی ئەوه کو وان میهقان یین

7- کارین لیکدایین بوری و نەبوری بکەر نەدیار د زمانی کوردی و فارسیدا:

رویدانا کاری بکهرنه‌دیار د ده‌می بوری و جودا جودا ده‌ینه‌ده‌ربرین. ژ وان:
 نه‌بوریدا د هه‌ردوو زماناندا ب چه‌ندین شیوین

- سیف هاته‌خارن. - سیب خورده شد.
- سیف دهاته‌خارن. - سیب خورده می شد.
- سیف دهینه‌خارن. - سیب خورده می شود.
- سیف دی هیته‌خارن. - سیب خورده خواهد شد.

(هاته‌خارن)، (دهاته‌خارن)، (دهینه‌خارن) و د زمانی کوردی و فارسیدا هه‌ر پینج ده‌مین
 (دی هیته‌خارن) هه‌می رویدانا کاری بکهرنه‌دیار بوری (ساده، به‌رده‌وام، دویر، ته‌واو و مه‌رجی)
 د ده‌مه‌کی دیارکریدا نیشانده‌ن، به‌لی هه‌ر یه‌ک دهینه‌دیتن و ب شیوی به‌رامبه‌رکری بو کاری
 بو مه‌به‌سته‌کا دیارکری و تاییه‌ت لیکدراو د دوخی نهری و نهری د خشتی خاریدا
 دهینه‌بکارهینان. نه‌و کارین کو د ده‌می بوری و به‌رچه‌سته (ملموس)، هه‌ره‌دویر (ابعد) و
 نه‌بوریدا د هه‌ردوو زماناندا دهینه‌بکارهینان، دی به‌رده‌وامی ته‌واو) نه‌ه‌سی ده‌مه‌تاییه‌تن ب زمانی
 یه‌ک یه‌ک ب شیوی خشته و به‌رامبه‌رکری بو کارین لیکدایی و ده‌مین جیاوازین کاری ل
 دویش خشتی خاری نه‌وی هاتیه‌دیارکرن، فارسیقه و د زمانی کوردیدا ناهینه‌دیتن، له‌ورا د
 خشته‌یدا تنی زمانی فارسی هاتیه‌دیارکرن.
 جیاوازی و لایه‌نین وه‌کله‌ه‌ دی ده‌ینه‌خویاکرن.

پا	بکهرنه‌دیار	پیکهاتا کاری بکهرنه‌دیار
	هاته‌رزگارکرن	بنج + م. بوری + به‌رکار + نامراز + (به‌شی 1 + چاوگ) ه‌ی + ت + ن + ه + رزگار + کرن
ساده	نجات داده شدند	فعلیار + بُن + تکواژ ماچی + (ه) صفت مفعولی + بُن + تکواژ ماچی + مفعول نجات + ده + د + ه + ش/شو + د + ند
	نه‌هاته‌رزگارکرن	م. نهری + بنج + م. بوری + به‌رکار + نامراز + (به‌شی 1 + چاوگ) نه + ه‌ی + ت + ن + ه + رزگار + کرن
	نجات داده نشدند	فعلیار + بُن + ت. ماچی + (ه) ص. مف + ن. نفی + بُن + ت. ماچی + مفعول نجات + ده + د + ه + ن + ش/شو + د + ند
به‌رده‌وام	دهاته‌رزگارکرن	م. به‌ر + بنج + م. بوری + به‌رکار + نامراز + (به‌شی 1 + چاوگ) د + ه‌ی + ت + ن + ه + رزگار + کرن
	نجات داده می شدند	فعلیار + بُن + ت. ماچی + (ه) ص. مف + ت. استمراری + بُن + ت. ماچی + مفعول نجات + ده + د + ه + می + ش/شو + د + ند
	نه‌هاته‌رزگارکرن	م. نهری + م. به‌ر + بنج + م. بوری + به‌رکار + نامراز + (به‌شی 1 + چاوگ) نه + د + ه‌ی + ت + ن + ه + رزگار + کرن

نجات داده‌می شدند	فعلیاری+بُن+ ت.ماچی+(ه)ص.مف+ ت.نفی+ ت.استمراری+بُن+ت.ماچی+ مفعول نجات+ده+ د + ه + ن + می + ش/شو+ د + د + ند	
هاتیوونه پافز کرن	بنج+ م.بوری+ ن. دویری+ بهرکار+ نامراز+ (به‌شی 1+ چاوگ) هی+ ت + بوو + ن + ه + پافز + کرن	
پاك کرده شده بودند	فعلیاری+بُن+ ت.ماچی+(ه)ص.مف+بُن+ت.ماچی+(ه)ص.مف+ن.بعید+ مفعول پاك+کن+ د + ه + ش/شو+ د + ه + بود + ند	دویر
(پاك شده بودند)	م. نه‌ری+ بنج+ م.بوری+ ن. دویری+ بهرکار+ نامراز+(به‌شی 1+ چاوگ) نه + هی+ ت + بوو + ن + ه + پافز + کرن	
نه‌هاتیوونه پافز کرن	فعلیاری+بُن+ ت.ماچی+(ه)ص.مف+ن.نفی+بُن+ت.ماچی+(ه)ص.مف+ن.بعید+ مفعول پاك+کن+ د + ه + ن + ش/شو+ د + ه + بود + ند	
پاك کرده نشده بودند	فعلیاری+بُن+ ت.ماچی+(ه)ص.مف+ن.نفی+بُن+ت.ماچی+(ه)ص.مف+ن.بعید+ مفعول پاك+کن+ د + ه + ن + ش/شو+ د + ه + بود + ند	تدویر
(پاك نشده بودند)	بنج+ م.بوری+(ی)ه.کراو+ بهرکار+ ه نیس و نا+ (به‌شی 1+ چاوگ) هی+ ت + ی + ن + ه + پافز + کرن	
هاتینه پافز کرن	فعلیاری+بُن+ ت.ماچی+(ه)ص.مف+بُن+ت.ماچی+(ه)ص.مف+ مفعول پاك+کن+ د + ه + ش/شو+ د + ه + ا + ند	
پاك کرده شده‌اند	فعلیاری+بُن+ ت.ماچی+(ه)ص.مف+بُن+ت.ماچی+(ه)ص.مف+ مفعول پاك+کن+ د + ه + ش/شو+ د + ه + ا + ند	تدویر
(پاك شده‌اند)	م.ن+بنج+ م.بوری+(ی)ه.کراو+ بهرکار+ ه نیس و نا+ (به‌شی 1+ چاوگ) نه + هی+ ت + ی + ن + ه + پافز + کرن	
نه‌هاتینه پافز کرن	فعلیاری+بُن+ ت.ماچی+(ه)ص.مف+بُن+ت.ماچی+(ه)ص.مف+ مفعول پاك+کن+ د + ه + ن + ش/شو+ د + ه + ا + ند	
پاك کرده نشده‌اند	فعلیاری+بُن+ ت.ماچی+(ه)ص.مف+بُن+ت.ماچی+(ه)ص.مف+ مفعول پاك+کن+ د + ه + ن + ش/شو+ د + ه + ا + ند	دویر
(پاك نشده‌اند)	بنج+ م.بوری+ م.مهرجی+ بهرکار+ نامراز+ (به‌شی 1+ چاوگ) هی+ ت + با/ب + ن + ه + دویر + کرن	
هاتیانه دویر کرن	فعلیاری+بُن+ ت.ماچی+(ه)ص.مف+بُن+ت.ماچی+(ه)ص.مف+ بن+ مفعول دور+کن+ د + ه + ش/شو+ د + ه + باش + ند	
هاتینه دویر کرن	م.نفی+ بنج+ م.بوری+ م.مهرجی+ بهرکار+ نامراز+ (به‌شی 1+ چاوگ) نه + هی+ ت + با/ب + ن + ه + دویر + کرن	دویر
دور کرده شده باشند	فعلیاری+بُن+ ت.ماچی+(ه)ص.مف+بُن+ت.ماچی+(ه)ص.مف+ بن+ مفعول دور+کن+ د + ه + ش/شو+ د + ه + باش + ند	
(دور شده باشند)	م.نفی+ بنج+ م.بوری+ م.مهرجی+ بهرکار+ نامراز+ (به‌شی 1+ چاوگ) نه + هی+ ت + با/ب + ن + ه + دویر + کرن	
دور کرده نشده باشند	فعلیاری+بُن+ ت.ماچی+(ه)ص.مف+بُن+ت.ماچی+(ه)ص.مف+ بن+ مفعول دور+کن+ د + ه + ن + ش/شو+ د + ه + باش + ند	میلویر
(دور نشده باشند)	بُن+ت.ماچی+ شناسه+ فعلیاری+بُن+ ت.ماچی+(ه)ص.مف+می+بُن+ت.ماچی+ مفعول دار+ ت + ند + فریب+ ده+ د + ه + می+ ش/شو+ د + د + ند	
داشتند فریب داده می شدند	فعلیاری+بُن+ ت.ماچی+(ه)ص.مف+بُن+ت.ماچی+(ه)ص.مف+ مفعول د + ه + ن + می+ ش/شو+ د + د + ند	
فریب داده شده بوده‌اند	فعلیاری+بُن+ ت.ماچی+(ه)ص.مف+ بن + ت.ماچی+(ه)ص.مف+بُن فریب+ده+ د + ه + ش/شو+ د + ه + بو ت.ماچی+(ه)ص.مف+ فعل کمکی+ میانوند+ مفعول د + د + ه + ا + ا + ند	ایعد
فریب داده نشده بوده‌اند	فعلیاری+بُن+ ت.ماچی+(ه)ص.مف+ ت.نفی+ بن + ت.ماچی+ فریب+ ده+ د +	

	د + ه + ن + ش/شو + د +
	(ه)ص.مف + بُن + ت.ماچی + (ه)ص.مف + فعل کمکی + میانوند + مفعول
	ه + بو + د + ه + Ø + ا + ند
استمراری نقلی	فریب داده می شده اند
	فعلیاری + بُن + ت.ماچی + (ه)ص.مف + ت.استمراری + بن + ت.ماچی +
	فریب + ده + د + ه + می + ش/شو + د +
	(ه)ص.مف + فعل کمکی + میانوند + مفعول
	ه + Ø + ا + ند
فریب داده نمی شده اند	فعلیاری + بُن + ت.ماچی + (ه)ص.مف + ت.نفی + ت.استمراری + بن +
	فریب + ده + د + ه + ن + می + ش/شو +
	ت.ماچی + (ه)ص.مف + فعل کمکی + میانوند + مفعول
	د + ه + Ø + ا + ند

و	بکهر نه‌دیاری	پیکهاتا کاری بکهر نه‌دیاری
نه‌ی ساده	دهینه ویران‌کرن	م. نهو + بنج + بهرکار + نامراز + (به‌شی 1 + چاوگ)
	ویران‌کرده می شوند	د + هی + ن + ه + ویران + کرن
	ویران می شوند	فعلیاری + بُن + ت.ماچی + (ه)ص.مف + ت.می + بُن + مفعول
نه‌ی ته‌راو	ناهیته ویران‌کرن	م. نه‌ری + بنج + بهرکار + نامراز + (به‌شی 1 + چاوگ)
	ویران‌کرده نمی شوند	نا + هی + ن + ه + ویران + کرن
	ویران نمی شوند	فعلیاری + بُن + ت.ماچی + (ه)ص.مف + ت.نفی + ت.می + بُن + مفعول
نه‌ی مبرجی	خانی دهینه خراب‌کرن	بهرکار (م. نقش/م. کو) + م. نهو + بنج + م. ریکه‌فتنی + نامراز + (به‌شی 1 + چاوگ)
	دارد خراب کرده می شود	خانی (ی) + د + هی + ت + ه + خراب + کرن
	دارد خراب نمی شود	بُن + شناسه + فعلیاری + بُن + ت.ماچی + (ه)ص.مف + ت.می + بُن + مفعول
	دارد + د + خراب + کن + د + ه + می + شو + د	
داهاتی مبرجی	خانی ناهیهته خراب‌کرن	بهرکار (م. نقش/م. کو) + م. نه‌فی + بنج + م. ریکه‌فتنی + نامراز + (به‌شی 1 + چاوگ)
	خراب کرده نمی شود	خانی (ی) + نا + هی + ت + ه + خراب + کرن
	خراب نمی شود	فعلیاری + بُن + ت.ماچی + (ه)ص.مف + ت.نفی + ت.می + بُن + مفعول
	خراب + کن + د + ه + ن + می + شو + د	
بهرجی ویران‌کرن	بهرجی ویران‌کرن	م. مبرجی + بنج + بهرکار + نامراز + (به‌شی 1 + چاوگ)
	ویران‌کرده بشوند	ب + هی + ن + ه + ویران + کرن
	(ویران شوند)	فعلیاری + بُن + ت.ماچی + (ه)ص.مف + تکواژ التزامی + بُن + مفعول
	ویران + کن + د + ه + ب + شو + ند	
	م. نه‌ری + بنج + بهرکار + نامراز + (به‌شی 1 + چاوگ)	

نہ + ہیّ + ن + ہ + ویران + کرن	
ویرانکرده نشوند	فعلیاری + بُن + ت.ماچی + (ه)ص.مف + ت.نفی + بُن + مفعول
ویران نشوند	ویران + کن + د + ہ + ن + شو + ند
دیّ هیّنه خرابکرن	م. داهاتی + بنج + بهرکار + نامراز + (بهشیّ 1 + چاؤگ)
	دیّ + ہیّ + ن + ہ + خراب + کرن
خراب کرده خواهند شد	فعلیاری + بُن + ت.ماچی + (ه)ص.مف + بُن + مفعول + بُن + ت.ماچی
خراب خواهند شد	خراب + کن + د + ہ + خواه + ند + ش/شو + د
ناهیّنه خرابکرن	م. نهفی + بنج + بهرکار + نامراز + (بهشیّ 1 + چاؤگ)
	نا + ہیّ + ن + ہ + خراب + کرن
خراب کرده نخواهند شد	فعلیاری + بُن + ت.ماچی + (ه)ص.مف + ت.نفی + بُن + مفعول + بُن + ت.ماچی
خراب نخواهند شد	خراب + کن + د + ہ + ن + خواه + ند + ش/شو + د

۲/۳

دهمیّ داهاتی پشتی کاریّ یارمه‌تیده‌ریّ (خواستن) دهیّت.

8- نه‌نجام:

2- گهردانکرنا کاریّ بوری و رانه‌بردویّ بکهرنه‌دیاری ب ههمی جورین خوڤه، د زمانیّ کوردیدا ب ریّکا کاریّ یارمه‌تیده‌ریّ هیّمایّ بکهرنه‌دیاریّ دهیّته نه‌نجامدان، بهلیّ د زمانیّ فارسیدا گهردانکرنا کاریّ بکهرنه‌دیاری د هنده‌ک باراندا ب ریّکا هیّمایّ بکهرنه‌دیاریّ و د هنده‌ک باراندا ب ریّکا کاریّ یارمه‌تیده‌ریّ هیّمایّ دروستکرنا جوریّ کاریّ دهیّته نه‌نجامدان.

3- کارین بکهرنه‌دیاری د زمانیّ کوردیدا پتّریا وان سهره‌رایّ هیّمایّ بکهرنه‌دیاریّ ب هاریکاریا مورفیمین بهند دهیّته‌دروستکرن، تنیّ بورییّ دویربکهرنه‌دیاری نه‌بیّت کو ب هاریکاریا کاریّ یارمه‌تیده‌ری (بوون) دروستدیّت. بهلیّ د زمانیّ فارسیدا نهؤ ژماره‌یه زورتره و چندین ده‌مین جیاواز ب هاریکاریا کارین یارمه‌تیده‌ری دهیّته‌دروستکرن وه‌کی (خواستن، داشتن، استیدن، باشیدن و بودن).

1- د ههردوو زماناندا، بوّ دروستکرنا کاریّ بکهرنه‌دیاری ریّکا سینتاکسی دهیّته‌بکارهینان، واته بوّ ههمی ریژین کاری مفا ژ کاره‌کیّ یارمه‌تیده‌ری دبینن، د کوردییدا گوڤه‌را به‌هدینی کاریّ یارمه‌تیده‌ریّ (هات...ه) (/دهاته/ هاتیه/ هاتبوو/ هاتبا/ دهیّته‌دیّ هیّته...) + چاؤگیّ سهره‌کی، کاریّ بکهرنه‌دیاری دروست دکهن و نهو شیوین هاتینه دیارکرن ههر یه‌ک بوّ ده‌مه‌کیّ دیارکری دهیّته بکارهینان. د فارسیدا کاریّ یارمه‌تیده‌ریّ (شد) بقی کاری رادبیّت، صفت مفعولی فعل اساسی + شد (می شد/ شده است/ شده بود/ شده باشد/ بشود/ می شود...)، کو د کوردیدا ههمیگافان هیّمایّ بکهرنه‌دیاریّ ل ده‌سپیکا کاریّ سهره‌کی دهیّت، بهلیّ د زمانیّ فارسیدا ههمیگافان پشتی کاریّ سهره‌کی دهیّت، تنیّ ل

9- په‌راویژ:

- 1- علی پورولی، برسی ساخت مجهول و برخی ویژگی های همگانی ان، ص 4.
- 2- جورج یول، برسی زبان، مترجم محمد نور محمدی، ویرایش دووم، ص 158.
- 3- Davison, peculiar passive, language, p 43.
- 4- Anna Siewierska, the passive a comparative linguistic analysis, p 2-3.
- 5- مجمد دبیر مقدم، پژوهش‌های زبانشناختی فارسی، ص 8-9.
- 6- محمد ئەمین هه‌ورامانی، سه‌ره‌تاییک له فیلولۆژی زمانی کوردی، ل 136. ؛ - د.نسرین فخری، که‌ی کار به بکه‌رنادیار تومار ده‌گرین؟ چون و بو؟، روشنبیری نوئ، ژماره 53، ل 71. ؛ - نه‌ریمان عه‌بدوللا خوشناؤ، بکه‌رنادیار، ل 85. ؛ - وحید کامیاران، دستور زبان فارسی(1)، ص 53. ؛ - د.حسن احمد گیوی، دستور زبان فارسی، ص 51.
- 7- ابولقاسم فلاح عدلو، ایا فعل مجهول لازم است یا متعدی، مجله رشد آموزش زبان فارسی، شماره 6، ص 50.
- 8- هه‌مان ژیدەر، ل 52.
- 9- جمال صدری، ایا فعل مجهول لازم است یا متعدی، مجله رشد آموزش زبان فارسی، شماره 11، ص 52.
- 10- مه‌رانگیز نوبهار، دستور کاربردی زبان فارسی، ص 185.
- 11- وریا عومه‌ر ئەمین، چه‌ند ئاسویه‌کی تری زمانه‌وانی، ل 182.
- 12- هه‌مان ژیدەر، ل 184.
- 13- عه‌بدوللا حوسین ره‌سول، مؤرفیمه‌ پرێزمانیه‌کانی کار، ل 130-132.
- 14- هه‌مان ژیدەر، ل 49.
- 15- محمد راسخ مهند، ساخت ناگذر در فارسی، فصلنامه زبان و زبانشناسی، دوره 3، شماره 1، پیاپی 5، ص 5.
- 16- Haspelmath, Martin, Understanding Morphology, P213.
- 17- هه‌مان ژیدەر، ل 2015.
- 18- محمد راسخ مهند، ساخت ناگذر در فارسی، فصلنامه زبان و زبانشناسی، دوره 3، شماره 1، پیاپی 5، ص 6.
- 19- محه‌مد مه‌عروف فه‌تاح، لیکۆلینه‌وه‌ زمانه‌وانیه‌کان، ل 235.
- 20- نوری عه‌ل ئەمین، ریزمانی کوردی، ل 162 ؛ عبدالرسول خیامپور، دستور زبان فارسی، ص 69 ؛ حسین علی یوسفی، دستور زبان فارسی 1 و 2، ص 86.
- 21- صادق بها الدین، ریزمانا کوردی کرمانجیا ژۆری و ژۆری یا هه‌قه‌برکری، ل 294 ؛ غلامرضا ارژنگ، دستور زبان فارسی امروز، ص 153.
- 22- امید طبیب زاده، ظرفیت فعل و ساختهای بنیادین جمله در فارسی امروز، ص 83.
- 23- نه‌وره‌حمانی حاجی مارف، ریزمانی کوردی، به‌رگی یه‌که‌م وشه‌سازی، به‌شی 1-5، ل 68 ؛ نه‌ریمان خو‌شناؤ، ریزمانی کوردی،

4- سه‌ره‌ده‌ریا زمانی فارسی دگه‌ل کارین لیکدایی ب تاییه‌ت نه‌و کارن (کردن) تیدا بیت، یا جو‌دایه ژ زمانی کوردی، چونکی ب دوو ریکان ده‌ینه‌بکه‌رنه‌دیارکرن یا ئیکی ل دویف یاسایا گشتی یا بکه‌رنه‌دیاری، یا دیتز ب ریکا گورینا کاری کوزه‌تیف بو کاره‌کی نه کوزه‌تیف دشین وه‌ک کاره‌کی بکه‌رنه‌دیار ره‌فتاری بکه‌ن یانژی یاسایا صفت/ناؤ + شد.

5- د زمانی فارسیدا ژبه‌رکو کاری (شد) سه‌ره‌رایی هیمایی بکه‌رنه‌دیاری، دشیت وه‌کی کاره‌کی ناته‌واو به‌شداریی بکه‌ت د دروستکرنا رستین ئیسنادی (مسندالیه + مسند + شد) دبیته نه‌گه‌ری دروستکرنا رسته‌یه‌کا بکه‌رنه‌دیارا فه‌شارتی (مبهم)، به‌لی د زمانی کوردیدا ژ به‌رکو (بو) ب فی ئه‌رکی رادبیت و جیاوازه دگه‌ل هیمایی نه‌دیاری نه‌ؤ چه‌نده‌ چیتابیت.

6- د هه‌ردوو زماناندا مورفیما نه‌فیکرنی د که‌فیته سه‌ر هیمایی بکه‌رنه‌دیاری، ژبلی داهاتی بکه‌رنه‌دیار د زمانی فارسیدا کو دکه‌فیته سه‌ر کاری (خواستن)، نه‌فجا کاری ساده، دارشتی یان لیکدایی بیت، کو د زمانی کوردیدا (نه) بو ده‌مین بورین بکه‌رنه‌دیار و مه‌رجیی داهاتی بکه‌رنه‌دیار و (نا) بو ده‌مین رانه‌بردوین بکه‌رنه‌دیار ده‌یته‌بکه‌ره‌ینان، د زمانی فارسیدا مورفیما (ن) بو هه‌می ریژه‌یه‌کی، ژبلی وان ریژین کو مورفیما به‌رده‌وامیی (می) تیدا، چونکی بو فان ریژان (ن) ده‌یته‌بکه‌ره‌ینان و دچیته سه‌ر (می).

10- لیستا ژێدهران:

- 1- ئەوره‌حمانی حاجی مارف، رێزمانی کوردی، به‌رگی یه‌که‌م (وشه‌سازی)، به‌شی 1-5، سلیمانی، 2001.
 - 2- صادق به‌الدین، رێزمانا کوردی کرمانجیا ژۆری و ژیری یا هه‌شبه‌رگری، چاپا ئێکی، چاپخانه دار الشوون الثقافية، بغداد، 1987.
 - 3- عه‌بدوڵلا حوسین په‌سول، مۆرفیمه رێزمانیه‌کانی کار، نامه‌ی دکتۆرا، کولیزی په‌روه‌رده‌ی- ئیبن رشد- ی زانکۆی به‌غدا، 1995.
 - 4- کوردستان موکریان، سینتاکسی رسته‌ی ساده له زمانی کوردیدا، ده‌زگای رۆشنگیری و بلاوکردنه‌وه‌ی کوردی، زنجیره‌ی (133)، دارالحرية للطباعة، به‌غدا، 1986.
 - 5- محمد ئەمین هه‌ورامانی، سه‌ره‌تاییک له فیلولۆژی زمانی کوردی، چاپخانه‌ی معاریف، به‌غدا، 1974.
 - 6- محهمهد مه‌عروف فه‌تاح، لیكۆلینه‌وه زمانه‌وانیه‌کان، ئاماده‌کردنی شێروان حسین و شێروان میرزا، چاپی یه‌که‌م، چاپخانه‌ی رۆژه‌لات، ده‌زگای توێژینه‌وه‌و و بلاوکردنه‌وه‌ی موکریان، هه‌ولێر، 2010.
 - 7- نسرین فخری، که‌ی کار به‌ بکه‌رنادیار تومار ده‌کرین؟ چون و بو؟، روشنبیری نوێ، ژماره 130، 1993.
 - 8- نه‌ریمان عه‌بدوڵلاخوشناؤ، بکه‌رنادیار لیكۆلینه‌وه‌یه‌کی به‌رانه‌بریه له نیوان زمانی کوردی و زمانی عه‌ره‌بیدا، چاپخانه‌ی شه‌هاب، که‌رکوک، 2007.
 - 9- _____، رێزمانی کوردی کرمانجی ناوه‌راست و کرمانجی سه‌روو، چاپی یه‌که‌م، چاپخانه‌ی رۆژه‌لات، هه‌ولێر، 2012.
 - 10- نوری عه‌لی ئەمین، رێزمانی کوردی، چاپی چواره‌م، چاپخانه‌ی رۆژه‌لات، هه‌ولێر، 2014.
 - 11- وریا عومه‌ر ئەمین، چه‌ند ئاسویه‌کی تری زمانه‌وانی، به‌رگی یه‌که‌م، چاپی یه‌که‌م، ده‌زگای چاپ و بلاوکردنه‌وه‌ی ئاراس، هه‌ولێر، 2004.
 - 12- یوسف شه‌ریف سه‌عید، کاری لیكدراو له زمانی کوردی و فارسیدا، بلاوکراوه‌ی ئەکادیمیای کوردی، ژماره (197)، چاپخانه‌ی حاجی هاشم، هه‌ولێر، 2013.
 - 13- ابولقاسم فلاح عدلو، ایا فعل مجهول لازم است یا متعدی، مجله رشد آموزش زبان فارسی، شماره 6، تهران، 1365.
 - 14- امید طیب زاده و لیلا ضیا مجیدی، تعامل نحو و واژگان در دستور وابستگی نقشهای (شدن) در زبان فارسی، مجله پژوهش
- ل 126 ؛ تقی وحیدیان کامیار، دستور زبان فارسی 1، ص 58 ؛ خلیل خطیب رهبر، دستور زبان فارسی، ص 238.
 - 24- امید طیب زاده، دستور زبان فارسی براساس نظریه‌ی خودگردان در دستور وابستگی، ص 167.
 - 25- رضا رضایی، برسی مقابله‌ای نحو، معناشناسی و کاربردشناسی ساخت مجهول در زبان فارسی و فرانسه، ص 41.
 - 26- امید طیب زاده، ظرفیت فعل و ساختهای بنیادین جمله در فارسی امروز، ص 118.
 - 27- مهدی مشکوة‌الدینی، دستور زبان فارسی واژگان و پیوندهای ساختی، ص 70.
 - 28- محمد مهدی واحدی لنگرودی، ساختهای فعلی مجهول با ((شدن)) در زبان فارسی، مجله مدرس علوم انسانی، شماره 7، ص 80.
 - 29- محمد دبیر مقدم، پژوهشهای ژبانشناختی فارسی مجموعه مقالات، ص 11.
 - 30- مه‌رزاد منصور، برسی مجهول در زبان فارسی بر پایه رده‌شناسی زبان، مجله دستور، شماره 5، ص 165.
 - 31- عالیه کرد زعفرانلو کامبوزیا و دیگران، مجهول سازی افعال مرکب فارسی از منظر معنایی و نظریه‌ی معنی شناسی مفهومی، فصلنامه پژوهشهای زبان و ادبیات تطبیقی، دوره 2، شماره 2، پیاپی 6، ص 15.
 - 32- والی رضایی، نگاه‌ی تازه به ساخت مجهول در زبان فارسی، مجله پژوهشهای ژبانشناسی، سال دوم، شماره اول، ص 29.
 - 33- امید طیب زاده؛ لیلا ضیا مجیدی، تعامل نحو و واژگان در دستور وابستگی نقشهای (شدن) در زبان فارسی، مجله پژوهش های ژبانشناسی، شماره 1، ص 48.
 - 34- زهرا اسماعیل فرد، برسی رابطه جهت میانه و مجهول در زبان ایتالیایی، پژوهش زبانهای خارجی، شماره 57، ص 9.
 - 35- رضا صحرايي و رقيه کاظمی نهاد، تاملی در ساخت مجهول فارسی امروز، نشریه دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دوره جدید، شماره 20، پیاپی 17، ص 81.
 - 36- یوسف شه‌ریف سه‌عید، کاری لیكدراو له زمانی کوردی و فارسیدا، ل 62.
 - 37- محهمهد مه‌عروف فه‌تاح، لیكۆلینه‌وه زمانه‌وانیه‌کان، ل 253.
 - 38- کوردستان موکریان، سینتاکسی رسته‌ی ساده له زمانی کوردیدا، ل 109.
 - 39- رضا صحرايي و رقيه کاظمی نهاد، تاملی در ساخت مجهول فارسی امروز، نشریه دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دوره جدید، شماره 20، پیاپی 17، ل 91.

- 28- محمد راسخ مهندس، **ساخت ناگذر در فارسی**، فصلنامه زبان و زبانشناسی، دوره 3، شماره 1، پیاپی 5، انجمن زبانشناسی ایران، تهران، 1386.
- 29- محمد مهدی واحدی لنگرودی، **ساختهای فعلی مجهول با ((شدن)) در زبان فارسی**، مجله مدرس علوم انسانی، شماره 7، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، 1377.
- 30- مهدی مشکوة‌الدینی، **دستور زبان فارسی واژگان و پیوندهای ساختی**، چاپ دوم، انتشارات سمت، تهران، 1386.
- 31- مهرانگیز نوبهار، **دستور کاربردی زبان فارسی**، انتشارات رهنما، تهران، 1372.
- 32- مهرزاد منصوری، **بررسی مجهول در زبان فارسی بر پایه رده‌شناسی زبان**، دستور، شماره 5، فرهنگستان زبان و ادب فارسی، تهران، 1388.
- 33- والی رضایی، **نگاهی تازه به ساخت مجهول در زبان فارسی**، مجله پژوهشهای زبانشناسی، دانشگاه اصفهان، سال دوم، شماره اول، 1389.
- 34- Anna Siewierska, (1984), **the passive a comparative linguistic analysis**, London: Croom Helm Ltd.
- 35- Davison, Alice. (1980) **peculiar passive**, language, 56:42-66.
- 36- Haspelmath, Martin. (2002), **Understanding Morphology**, London, Arnold.
- های زبانشناسی، سال چهارم، شماره 1، دانشکده زبانهای خارجی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، 1391.
- 15- امید طبیب زاده، **دستور زبان فارسی براساس نظریه ی خودگردان در دستور وابستگی**، چاپ اول، نشر مرکز، تهران، 1390.
- 16- _____، **ظرفیت فعل و ساختهای بنیادین جمله در فارسی امروز**، چاپ اول، نشر مرکز، تهران، 1385.
- 17- تقی وحیدیان کامیار و غلامرضا عمرانی، **دستور زبان فارسی(1)**، چاپ چهارم، انتشارات سمت، تهران، 1382.
- 18- جمال صدیقی، **ایا فعل مجهول لازم است یا متعدی**، مجله رشد آموزش زبان فارسی، شماره 11، تهران، 1366.
- 19- جورج یول، **بررسی زبان**، مترجم محمود نور محمدی، چاپ پنجم، انتشارات رهنما، تهران، 1384.
- 20- حسن احمدی و حسن انوری، **دستور زبان فارسی 1**، چاپ بیست و چهارم، انتشارات فاطمی، تهران، 1380.
- 21- خلیل خطیب رهبر، **دستور زبان فارسی**، چاپ اول، انتشارات مهتاب، تهران، 1381.
- 22- رضا رضایی، **بررسی مقابله‌ای نحو، معناشناسی و کاربردشناسی ساخت مجهول در زبان فارسی و فرانسه**، رساله‌ی کارشناسی ارشد، دانشکده ادبیات فارسی و زبان های خارجی، دانشگاه علامه طباطبایی، تهران، 1389.
- 23- رضا صحرائی و رقیه کاظمی نهاد، **تاملی در ساخت مجهول فارسی امروز**، نشریه دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دوره جدید، شماره 20، پیاپی 17، دانشگاه شهید باهنر کرمان، 1385.
- 24- زهرا اسماعیل فرد، **بررسی رابطه جهت میانه و مجهول در زبان ایتالیایی**، پژوهش زبانهای خارجی، شماره 57، دانشکده زبانها و ادبیات خارجی، دانشگاه تهران، 1389.
- 25- عالیه کرد زعفرانلو کامبوزیا و دیگران، **مجهول سازی افعال مرکب فارسی از منظر معنایی و نظریه معنی شناسی مفهومی**، فصلنامه پژوهشهای زبان و ادبیات تطبیقی، دوره 2، شماره 2، پیاپی 6، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، 1390.
- 26- علی پورولی، **بررسی ساخت مجهول و برخی ویژگیهای همگانی آن**، پایانامه کارشناسی ارشد، دانشگاه فردوسی، مشهد، 1373.
- 27- محمد دبیر مقدم، **پژوهشهای زیانشناختی فارسی**، مرکز نشر دانشگاهی، تهران، 1384.

11- چکیده:

در این پژوهش به (بررسی مقایسه‌ای فعل مرکب مجهول در زبانهای کوردی و فارسی) پرداخته شده است، که ویژگیهای ساختارهای نحوی و معنایی این فعل را در هر دو زبان بیان می‌کند، اما در حقیقت هدف از این پژوهش، این است که وجوه مشترک و افتراق فعل مجهول در این دو زبان مشخص گردد تا با آگاهی از نحوه به کارگیری مناسب این ساختار، جملات هر دو زبان به راحتی قابل تحلیل، درک، ترجمه و مورد استفاده یادگیری زبان باشند. پژوهش حاضر به صورت توصیفی - مقایسه‌ای صورت گرفته است که فعل مرکب مجهول برای تمام صیغه‌ها و زمانهای جودای آن، در قالب جدول مقایسه‌ای نشان داده شده است، در زبان کردی (هات+ه+چاوگ) و در زبان فارسی (صفت مفعولی+ شد) برای دروست کردن فعل مجهول نقش اساسی را بر عهده دارند، مخصوصاً در فعلهای متعدی که فاعل نقش کنشگر را دارد چون هر دو زبان تعریفی مشابه برای فعل مجهول دارند، فعل مجهول آن است که فاعل کننده فعل نیست بلکه پذیرنده اثر فعل است.

12- ملخص البحث:

البحث المعنون (مقارنة الفعل المركب المبني للمجهول بين اللغة الكوردية و اللغة الفارسية) يسلط الضوء على الخصائص الصرفية و النحوية والدلالية للفعل المبني للمجهول في اللغتين، الهدف من هذا البحث اظهار الجوانب المتشابهة و المختلفة للفعل المبني للمجهول في اللغتين للوصول الى الفهم الصحيح لاستعمال هذا النوع من الفعل و سهولة تحليل و فهم و ترجمة هذه الافعال و الاستفادة منها في عملية تعليم اللغة.

لانجاز هذا البحث اعتمدنا على المنهج الوصفي المقارن و من خلاله اظهارنا الفعل المبني للمجهول بمختلف الازمنة القواعدية و الاساليب المختلفة من خلال جداول المقارنة، في اللغة الكوردية (هات+ه+المصدر) و في اللغة الفارسية (صفت المفعول+ شد) يقومان بالدور الاساسي في تكوين الفعل المبني للمجهول و خاصة في تلك الافعال التي يكون للتعددي و الفاعل دور مؤثر فيها. ففي اللغتين هناك تعريف واحد للفعل المبني للمجهول و هو ذلك الفعل الذي فاعله ليس هو منجز الفعل بل الذي يقع عليه تأثير الفعل.

13- Abstract:

This is a contrastive study of the compound passive voice in Kurdish and Persian which sheds light on the morphological, syntactic and semantic features of the passive voice in the two languages. Moreover, the study aims to point out the similarities and differences between the languages regarding the passive voice and its structures and uses so that it could be easily analysed and used in the process of language learning.

To achieve the aims of the study, the contrastive descriptive approach has been adopted to compare the different constructions and tenses of the passive voice. The verb (hat) in Kurdish and the verb (Shod) in Persian play the main role in forming the passive, especially where the agent and transitivity are involved. In both languages the agent of the passive verb is not the doer of the action but it is affected by the action.